

Zygmunt Świechowski, Jadwiga Chudziakowa, Jerzy Dubikajtis

Kazimierz Biskupi, woj. konińskie

Informator Archeologiczny : badania 21, 151-152

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ BISKUPI
woj. konińskie

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Zespół do Badań Średniowiecznej
Architektury Kujaw i Wschodniej
Wielkopolski w Toruniu

Badania prowadzone przez Zespół URK w Toruniu. Kierownik Zespołu prof. dr Erymunt Świąchowski, kierownik badań doc. dr hab. Jadwiga Chudziakowa. Współdziałał w badaniach mgr Jerzy Dubkajtis /autor sprawozdania/. Prace finansowane przez MOPS Ośrodek Dokumentacji Zabytków w ramach problemu międzyresortowego. Trzeci sezon badań. Romański Kościół p.w. św. Marcina.

Badania wykopaliskowe i wiertnicze skoncentrowano na zewnątrz muru okalającego teren przykościelny, wykorzystywany w przeszłości jako cmentarz. Podstawowym celem było odnalezienie śladów osadnictwa towarzyszącego Budowli romańskiej.

Badania wiertnicze przeprowadzono w obrębie wewnętrznego podwórza plebanii, w odległości od 20 do 50 metrów od południowej ściany nawy kościoła. Wykonano 11 odwiertów usytuowanych wzdłuż linii N - S oraz 6 kolejnych odwiertów skupiających się po południowej i zachodniej stronie budynku, znajdujących się przy ogrodzeniu świątyni.

Przeprowadzone prace ujawniły obecność bogatego układu nawarstwień kulturowych o łącznej miąższości od 1,1 do 3,0 m. W większości odwiertów, bezpośrednio na piaszczystym calcu, to jest na głębokości 66,00-67,95 m n.p.m., zalegały nawarstwienia wczesnośredniowieczne. Stwierdzono tu obecność jednej, a niekiedy dwóch warstw osadniczych o łącznej miąższości 0,2-0,6 m. Jedynie w miejscu lokalnego obniżenia calca zespół nawarstwień był bardziej złożony i osiągał miąższość około 1,5 m. Wystąpiły tu trzy warstwy o charakterze osadniczym oddzielone warstwami niwelacyjnymi. W nawarstwieniach tych obok grudek polepy, ułamków piaskowca i szczątków organicznych, znajdowały się pojedyncze fragmenty naczyń ceramicznych, które można datować na wczesne średniowiecze.

We wszystkich odwiertach bezpośrednio na warstwach wczesnośredniowiecznych, a miejscami również na calcu, zalegały nawarstwienia nowożytnie i współczesne, wykazujące w wyniku rozmaitych prac gospodarczych i budowlanych. Wystąpiły także warstwy nowożytno-będące pozostałością dawnego cmentarza okalającego kościół. Na podstawie ich występowania określić można zasięg cmentarza od strony południowej, jako znacznie wykraczający poza mur przykościelny (do około 30 m od ściany świątyni).

W celu lepszego poznania zawartości nawarstwień niezniszczonych wkopami grobowymi założono wykop nr VIII, sytuując go na terenie podwórza plebanii w odległości 50 m od kościoła.

W trakcie eksploracji wykopu natrafiono na 5 warstw kulturowych o łącznej miąższości 0,85-2,65 m. We wschodniej partii wykopu na calcu zalegała warstwa piaszczystej próchnicy z zawartością polepy, węgla drzewnego i ułamków piaskowca /warstwa I/. W obrębie warstwy i związanej z nią jamy wystąpiło kilkadziesiąt fragmentów naczyń ceramicznych, wypalanych w atmosferze utleniającej i zdobionych linią dookólnych żłobków poziomych lub falistych. Na podstawie cech morfologiczno-technicznych chronologią wydobytych ułamków określić można na fazę E wczesnego średniowiecza /wg M. Hansla/. Warstwa I została częściowo uszkodzona w trakcie budowy drewnianej studni, na której pozostałości natrafiono w północno-zachodnim narożniku wykopu. Odsłonięto tu dolną południowo-wschodnią część czworobocznej cembrowiny, złożoną z 5 sosnowych belek o grubości około 15 cm, łączonych na zrab. Najniższy wieniec konstrukcji usytuowany na poziomie dna studni /66,18 m n.p.m./, obłożony został od strony wewnętrznej i zewnętrznej kilkoma deskami, przakładającymi równolegle do elementów cembrowiny. Przestrzeń między drewnianą konstrukcją a ścianą wykopu wykonanego pod studnię wypełniła warstwa piasku z wtrętami gliny i próchnicy, utworzona w czasie jej budowy /warstwa II/. W warstwie tej wystąpiły grudki polepy oraz ułamki naczyń, które datować można wstępnie na XVI w. Powyżej cembrowiny oraz w jej wnętrzu zalegała warstwa piaszczystej próchnicy z dużą ilością kawałków cegieł i saprawy oraz kości zwierzęcych /warstwa III/. Na podstawie licznie występujących w warstwie ułamków kafil garnkowych i miskowych oraz naczyń ceramicznych chronologią warstwy, a tym samym moment zasypiania studni, umiejscwić można między XVII a XVIII w. Ponad wymienionymi jednostkami stratyfikacyjnymi wystąpiła warstwa będąca pozostałością XIX- i XX-wiecznych prac budowlanych /warstwa IV/ oraz warstwa stanowiąca współczesny poziom użytkowy /warstwa V/.

Badania przeprowadzone w ostatnim sezonie pozwoliły na ustalenie przebiegu południowej granicy cmentarza okalającego obiekt romański oraz umożliwiły wstępne rozpoznanie nawarstwień w jego sąsiedztwie. W trakcie badań natrafiono na dobrze zachowany zespół warstw wczesnośredniowiecznych Jatowanych na fazę E oraz warstwy nowożytnie, w tym warstwy związane z budową i zniszczeniem drewnianej studni. Dalsze prace prowadzone w tym rejonie powinny umożliwić poznanie zasięgu i charakteru osadnictwa wczesnośredniowiecznego oraz bliżej określić jego chronologię i związek z obiektem sakralnym.

Dokumentacja oraz materiały zabytkowe znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Badania będą kontynuowane.

KOCZENO-MŁYNEK, gm. Przdokowo
woj. gdańskie
Stanowisko 2

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził mgr Henryk Paner /autor sprawozdania/
i mgr Krzysztof Godon, przy konsultacji doc. dr. hab.
Leszka Kajzera. Finansował w. w Gdańsku. Drugi sezon
badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /IX - XI w./.

Badania prowadzono w północnej i zachodniej partii grodziska, w trzech wykopach o łącznej powierzchni 90 m² /wykopy nr E, XI i XII/. Celem tegorocznych badań było dalsze rozpoznanie zabudowy wnętrza oraz uzyskanie informacji o chronologii umocnień. Wykop X /10 x 5 m/ zlokalizowano przy północnej krawędzi w. górze, tuż przy stromej 15-metrowej skarpcie, na krawędzi której odkryto resztki wału sporadycznie umocnianego głazami granitowymi oraz balkami drewnianymi ułożonymi wzdłuż biegu wału. W narożniku północno-zachodnim wykopu, w rejonie korony wału natrafiono na spalone relikty konstrukcji przekładkowej. U podłoża nasypu wystąpiły liczne fragmenty spalonych, bezładnie ułożonych belek stanowiących pozostałości drewnianej zabudowy naziemnej, na których w części wschodniej wykopu zalegało palenisko z kamieni polnych spajanych gliną, datowane na schyłek XI w. Podobnie datowane palenisko odkryto w południowo-zachodnim narożniku wykopu.

Naziemną zabudowę mieszkalną przylegającą do południowego stoku wału datowane na I-półowę XI w., pod nią występowały warstwy osadnicze z materiałem z wieku IX i X, będące śladami starszej zabudowy. Wał wzniesiony w IX w. nosi ślady destrukcji i napraw, których dokładne umiejscowienie w czasie będą możliwe po opracowaniu materiału ceramicznego. Wykop XI /o wymiarach 10 x 2 m/ założono na reliktach wału w zachodniej części grodziska, wykop XII /10 x 2 m/ stanowił jego przedłużenie w kierunku wschodnim tj. do wnętrza majdanu. W zachodniej części wykopu XI natrafiono na pozostałości wału ziemnego umocnianego od strony wewnętrznej kamieniami, zaś w jego partii wschodniej oraz zachodniej części - opu XII, na pozostałości półziemianki. W obydwu tych wykopach wystąpiły również paleniska datowane na wczesną epokę żelaza.

Z zabytków ruchomych znaleziono znaczne ilości bogato ornamentowanej ceramiki, fr. kości, noże żelazne, paciór brzozykowy, szczytce żelazne, grot strzały z zadźwierzem i 2 szydła kościane. Na południowo-zachód od grodziska odkryto osadę przyrodową datowaną na X-XI w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Badania będą kontynuowane.

KOLONIA RACISZOROWICE, gm. Białołęka
woj. chełmskie
Stanowisko 3

patrz
neofit